

знижувались. Однак зі зменшенням площі живлення кількість рослин на одиниці площі збільшувалась і врожайність у цьому випадку була вищою, ніж за великої площі живлення.

Список використаної літератури

1. Глупак З. І. Модельний дослід по вивченню біологічних особливостей сої та її реакція на площу живлення / З. І. Глупак // Вісник Сумського нац. аграр. ун-ту. – 2004. – № 1(8). – С. 96–99.

2. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований) / Б. А. Доспехов. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Колос, 1979. – 416 с.

3. Кан-Ихи Сакай. Конкурентоспособность растений, ее наследуемость и некоторые связанные с ней проблемы / Сакай Кан-Ихи // Механизмы биологической конкуренции. – М.: Мир, 1964. – С. 309–331.

4. Сыч З. Д. Экспресс-оценка популяций культурных растений на уплотнение посевов и направления рядков (на примере фасоли) / З. Д. Сыч, Д. П. Ковальчук // Международная конференция памяти Е. Н. Синской (Санкт-Петербург, 9–11 декабря 2009 г.). – СПб.: ВНИИР, 2009. – С. 121–128.

5. Рекомендації з технології вирощування бобу овочевого / укл. З. Д. Сич, В. Б. Кутовенко. – К.: НУБіП України, 2011. – 12 с.

УДК 635. 52: 631. 526. 3 (477.41)

Кутовенко Віра, канд. с.-г. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Тиха Наталія

Український інститут експертизи сортів рослин

м. Київ, Україна

АГРОБІОЛОГІЧНА ОЦІНКА СОРТІВ САЛАТУ ПОСІВНОГО (*LACTUCA SATIVA* L.) В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Однією з найпоширеніших овочевих рослин групи зеленних є салат посівний. Ця група налічує до 150 видів. У країнах Європи його вирощують на великих площах і споживання населенням становить близько 10 кг/рік на людину. При цьому на ринках України пропонують дуже обмежений асортимент і споживання в середньому на одну людину не перевищує 1 кг/рік [3].

Найбільша цінність салату посівного в тому, що його використовують в їжу, як правило, тільки в сирому вигляді, тому всі поживні речовини, що містяться в ньому, повністю зберігаються. Листки салату містять яблучну, лимонну і щавлеву кислоти, аспарагін, лактуцин, ефірні олії, вітаміни і корисні для людського організму солі кальцію, калію, заліза і магнію.

Завдяки короткому вегетаційному періоду салат посівний можна вирощувати в трьох ротаціях в умовах відкритого ґрунту, забезпечуючи стабільний прибуток [4].

Важливим питанням наукових досліджень є добір сортименту салату посівного для збільшення врожайності, поліпшення його якості та подовження терміну надходження до споживачів в умовах Київської області.

Дослідження проводили в 2014–2015 рр. на колекційній ділянці кафедри овочівництва в НДП «Флодоовочевий сад» НУБіП України. Дослідження проводили в трьох повторностях за Методикою дослідної справи в овочівництві та баштанництві [1]. Предметом досліджень були сорти салату листового: Кармесі (2009 р. реєстрації), Конкорд (2008), Сірмай (2008), Кітонія (2014) та Афціон (2008) [2]. За контроль взято сорт Конкорд.

Салат посівний вирощували безрозсадним способом. Насіння висівали в першій декаді квітня із шириною міжрядь 30 см. У період вегетації проводили міжрядні розпушування ґрунту та поливи. Розмір облікової ділянки становив 5 м².

Під час проведення досліджень проводили фенологічні спостереження за рослинами. Відзначали дату сівби, масові сходи, утворення першого листка, розетку листків, технічну стиглість і збирання врожаю. Салат збирали з кожної ділянки з настанням технічної стиглості. Обліковували врожай, визначали якісні показники врожаю та біохімічний склад продукції. Під час збирання врожаю вимірювали діаметр розетки листків та їх кількість – методом підрахунку; площу листків визначали розрахунковим методом з використанням коефіцієнту 0,85 [5].

За результатами проведених досліджень встановлено, що з'явлення повних сходів та формування першого листка відбувалися майже одночасно в усіх варіантах досліді. Фаза розетки листків найраніше відмічена у сортів Сірмай, Кітонія та Афціон – на одну-дві доби раніше від контролю. Найкоротший період від масових сходів до технічної стиглості спостерігали у сорту Сірмай, який становив 48–51 добу, що на п'ять діб раніше контролю – сорту Конкорд. Сорти Кармесі та Кітонія сформували товарну розетку листків за 51–53 доби, сорт Афціон – через 53–56 діб.

Порівняльну оцінку сортів салату посівного проводили на основі біометричних вимірів рослин, їхньої врожайності та якості отриманої продукції.

У результаті проведених досліджень встановлено, що в умовах Київської області всі сорти салату листового голландської селекції забезпечили високу врожайність у межах 18,0–29,5 т/га. Найвищу масу товарної продукції листків, а відповідно і врожайність отримали у сортів Сірмай, Кітонія та Кармесі. Ці сорти забезпечать виробництво свіжої товарної продукції салату посівного високої якості та високу економічну ефективність.

Список використаної літератури

1. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / за ред. Г. Л. Бондаренка, К. І. Яковенка. – Х., 2001. – 370 с.
2. Державний реєстр сортів, придатних для поширення в Україні у 2014 р. (реєстр є чинним станом на 14.01.2015) [Електронний ресурс] / Держ. ветерин. та фітосаніт. служба України. – К., 2015. – Режим доступу: <http://vet.gov.ua/sites/default/files/ReestrEU-2015-01-14a.pdf>

3. Дидів О.Й. Продуктивність салату посівного в умовах Західного регіону України / О.Й. Дидів, Н.В. Лещук // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Агрономія. – Львів, 2011. – Вип. 15 (1). – С. 393–397.

4. Улянич О.І. Салат посівний: моногр. / О.І.Улянич, В.В.Кецкало. – Умань : Уманське поліграфічне видавничо-комунальне підприємство, 2011. – 183 с.

5. Улянич О.І. Порівняльна оцінка методів визначення площі листка салату посівного / О.І. Улянич, В.В. Кецкало // Наукові праці Інституту цукрових буряків : зб. наук. праць. – К., 2007. – Вип. 9. – С. 50–56.

УДК 635.521:631.526.32.631.53.04

Лещук Надія, канд. с.-г. наук

Український інститут експертизи сортів рослин

м. Київ, Україна

**ОСОБЛИВОСТІ БІОХІМІЧНОГО СКЛАДУ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ
*LACTUCA SATIVA L. VAR. SECALINA L.; CAPITATA L.; LONGIFOLIA L.
& ANGUSTANA L.***

Продуктові органи салату посівного містять необхідні для людського організму вітаміни С, каротин, В₁ В₂, В₆, Е, К, РР, лимонну, молочну, фолієву кислоти, цитрин, мінеральні речовини, білок, а також незамінні амінокислоти: валін, ізолейцин, лейцин, лізин, метіонін, треонін, триптофан, фенілаланін [1, 3].

Цінну вітамінну продукцію молодих рослин салату посівного (сформовані розетки листків) збирали впродовж весняно-осіннього періоду.

Сорти *var. secalina L.* забезпечили впродовж 2005–2007 рр. такі біохімічні показники товарної продукції (табл. 1).

Таблиця 1

Біохімічні показники товарної продукції салату листкового

Сорт	Показники				
	суха речовина, %	сума цукрів, %	вітамін С, Мг/ 100 г	білок, %	N–NO ₃ , мг/ кг
Сніжинка (st)	4,48	1,92	18,94	1,2	360
Зорепад	4,94	2,05	24,18	1,5	350
Дублянський	4,78	1,98	21,14	1,2	340
Малахіт	5,06	2,00	22,08	1,6	320

Свіжозібрані головки салату головчастого аналізували з визначення основних біохімічних показників: сухої речовини (4,56–5,65%), аскорбінової кислоти (вітаміну С), суми цукрів, білка, вмісту нітратів. Відповідна закономірність спостерігалася і з сумарним умістом цукрів.